

Jaarverslag 2021

Inhoud

Inleiding	3
ANDERHOOFD	4
Resultaat & Reflecties	5
Het proces	8
Reflecties op resultaat & groepsproces	12
Workshops & Uitdagingen	13
Samenwerkingen, Boek & Podcast, Toekomst	14
Marketing, bereik & resultaat	16
Financiën	18
Governance Code Cultuur , Codedi & Fair Pay	20

Inleiding

2021 werd het jaar van ANDERHOOFD. Met dit project heeft OTA een nieuwe stap gezet op het gebied van inclusief theater. Zowel organisatorisch als inhoudelijk hebben we veel geleerd en wij zijn ongelooflijk trots op de voorstelling die wij hebben gemaakt met deze bijzondere spelersgroep. In januari 2021 startte de groep elke dinsdagmiddag met het ontwikkelen van de zangstem, de muzikaliteit, het samen zingen en het instuderen van muziek. De spelrepetities concentreerden zich op kennismaking met het lijf, zoeken naar verhalen en werken vanuit het handelen en het zijn. Onze focus lag op werken vanuit veiligheid en flexibiliteit, zodat ruimte ontstond voor het eigen verhaal.

Bijna 10 maanden later stonden 14 moedige, volhardende en krachtige spelers op het podium van de Mary Dresselhuiszaal in Theater DeLaMar en speelden samen met Artvark en Nick Scholten een buitengewoon kwetsbare, ontroerende en indringende voorstelling.

Hoewel er dit jaar door Covid en op organisatorisch vlak allerlei uitdagingen waren, liet *Anderhoofd* ons wederom de verbindende potentie van de inclusieve werkwijze van Opera Theater Amsterdam ervaren.

Doelstellingen bij aanvang van het project

Met ANDERHOOFD had Opera Theater Amsterdam drie doelstellingen:

1. *Maatschappelijke de-stigmatisering van “de verwarde persoon” en bijdragen aan de vermindering van zelfstigma;*
2. *Opera verrijken met de levens en verhalen van mensen uit de samenleving en daarmee het genre een nieuwe, relevante plek geven, midden in de maatschappij;*
3. *Nieuwe verhalen vertellen voor een nieuw publiek in gevestigde zalen.*

Wij schreven:

“ANDERHOOFD toont de kracht binnen de kwetsbaarheid van deze spelers en slaat tegelijkertijd een brug tussen de verwarring in onszelf en de wanen van onze spelers. Middels een intensief maakproces en een hoogwaardige voorstelling met landelijke uitstraling, dragen wij bij aan de de-stigmatisering van deze mensen, door hun kwetsbaarheid en kracht, een podium te geven waar ze gezien mogen worden. Het lange werkproces draagt bij aan zelfinzicht en zelfvertrouwen. Aan een betere emotionele balans door spel- en zangtraining. Aan een betere fysieke conditie en een sterker fysiek bewustzijn dat hen kan helpen in sociale situaties. Door hun eigenaarschap in het maakproces verwachten wij ook een ontwikkeling in zelfredzaamheid.”

Over de vorm van de voorstelling:

“ANDERHOOFD wordt een montage-voorstelling van 5 kwartier met een doorlopende montage van vocale en instrumentale stukken van Glass en Purcell en het materiaal dat in de repetities door de spelers is ontwikkeld. De spelers zijn ervaringsdeskundigen op het gebied van psychose. Ze verbinden hun persoonlijke verhalen aan bovennatuurlijke personages uit opera's van deze componisten. Wij plaatsen de eigenheid en het leven van onze spelers, in een oude Engelse operatraditie, met een abstract 21e-eeuwse invulling. Hun persoonlijke beschouwingen op psychose, op waan en de mens achter het masker vormen de kern van de voorstelling. Deze bestaat uit spel- en beweging scènes die gedurende 9 maanden worden gemaakt vanuit het aanbod van de spelers. In de traditie van de semi-opera zijn onze spelers gekleed als adellijke en voorname lieden, waarbij het goud en de tierelantijnen het zicht benemen op hun moeizame maatschappelijke en

*Fysiek Operatheater
persoonlijke positie. Ze acteren met maskers die eruit zien als hun eigen gezicht. Hiermee
verschuilen zich achter het eenzijdige beeld van zichzelf. Zodra zij de maskers afzetten,
tonen zij hun eigen complexe identiteit"*

Resultaat

Wij kijken terug op een ongelooflijk ontroerend, kwetsbaar, eerlijk en bijzonder project. Een intensief repetitie-traject dat heeft geleid tot een voorstelling waarover een vooraanstaand psychiater schreef; *"zo naakt en kwetsbaar heb ik de psychiatrie nog nooit gezien"*. (Wilco Tuinebrijer)

In dit traject zijn de spelers boven zichzelf uitgestegen. Hebben ze met elkaar, met ons, met zichzelf, een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Mensen die zich voornamelijk kwetsbaar, angstig en ongezien voelden, hebben zichzelf publiekelijk blootgegeven op de onveilige planken van het podium. Waar ze naar zichzelf lieten kijken en ons meenamen in hun wereld.

Die wereld was prachtig vormgegeven door Kouwenhoven & Kranendonk, met overdadige, fantasievolle kostuums. Nick Scholten op de harp en het saxofoonkwartet Artvark droegen de stemmen, de bewegingen en de teksten van onze spelers en tilden hun levens naar een muzisch niveau.

Resultaten ten aanzien van de 3 doelstellingen:

Ad. 1

ANDERHOOFD is zowel door ervaringsdeskundigen, als door medewerkers uit de GGZ en familieleden en vrienden van mensen met psychosegevoeligheid met herkenning en ontroering ontvangen.

Reacties

Psychiatrisch verpleegkundige L. Buijze schreef:

"Een cliënt van mij, die ik heb leren kennen als een onzeker, bang vogeltje, speelt mee in Anderhoofd. Ik moet zeggen dat ik haar nauwelijks herkende op toneel. Wat ik zag is een prachtige, krachtige, stralende jonge vrouw met de mooiste glimlach ever! Na de

voorstelling heb ik met haar gesproken. Zij vertelde mij dat meedoen aan dit project haar leven totaal heeft veranderd. In positieve zin welteverstaan."

Wilco Tuinebreijer, Psychiater bij Arkin

"Moedig van de makers en de spelers om niet weg te lopen van de heftige impact van een psychose enerzijds en de schoonheid ervan anderzijds, zonder verloren te raken in een romantisch beeld van de waanzin...."

Mirjam Giphart - Ypsilon

"...Theatermakers die de moeite hebben genomen om naar verhalen te luisteren en er kunst van te maken. En die de tijd hebben genomen om spelers te leren spelen en zingen. En daar een verhelderend en vooral destigmatiserend volkomen verwarrend en ontwarrend verhaal van te maken. Ik kan daar zo blij van worden..."

Daarnaast reageerden ook veel reguliere theaterbezoekers, die geen speciale band hadden met de thematiek, veelal ontregeld, ontroerd, en overdonderd.

Anoniem

"Het moment dat de spelers zich ontdeden van hun vermommingen en mensen werden zoals wij, ontroerde me diep. Toen ze als laatste aanhieven When I'am laid van Purcell en hun en ons lot (als naasten) in feite bezongen, was ik in tranen door de zo voelbaar gemaakte onmacht, waar we allemaal mee te maken hebben en die ons leven vaak zo beheerst."

Elisabeth van Moorsel

"Het is een prachtige en indringende voorstelling. ANDERHOOFD over de zin van de waanzin. We worden meegenomen in de wereld van de waanzin, met humor en ontroering, prachtig vorm gegeven in gesublimeerde bewegingen en dans en onnavolgbare teksten ondersteund door de muziek van Henri Purcell en Philip Glass. Dank jullie wel voor deze onvergetelijke ervaring."

Francis Leusink

"Verbijsterend mooi..."

Uit de recensie van het NRC

"...Anderhoofd bezoeken is een kwestie van verwachttingsmanagement. De eenvoudige koorzang 'One, two, three, four, five, six, seven, eight' uit Glass' opera Einstein on the Beach blijft zijn kracht behouden, ook uit ongeoefende monden. Anders ligt dat bij de barokaria's van Henry Purcell. Alsof alleen acteren al niet zwaar en onzeker genoeg is. Voor de zang ga

je dus niet.... Toch, wie zich ervoor openstelt, wie traditionele verwachtingen even terzijde kan schuiven, kan zich door de personages, woorden, bewegingen en klanken ook laten meevoeren. Er valt wat te lachen, te treuren en te leren. Het blijft ontroerend iemand met een psychotisch verleden te horen zingen: „Remember me, but forget my fate.” Zie mij, niet wat me overkwam. Dan is de onvolmaakte vorm even ondergeschikt aan inhoud.”

Concluderend kunnen wij stellen dat wij zeker op het gebied van vermindering van het zelfstigma een geslaagd project hebben beleefd. Ook de doelstelling van maatschappelijke de-stigmatisering hebben wij kunnen realiseren, al is het wel zo dat wij uiteindelijk helaas minder mensen in de zalen hebben weten te krijgen dan verwacht en dat wij ook minder landelijke aandacht hebben gekregen in de media dan vooraf voorzien. In het onderdeel Marketing zullen wij hier verder op ingaan. Wel heeft het verschijnen van de bundel Anderhoofd- de verhalen en de podcast op basis van 3 van deze verhalen ons bereik vergroot. Hierdoor blijven de unieke verhalen uit dit project ook na afloop van de voorstelling nog vindbaar en toegankelijk.

Ad. 2

Met ANDERHOOFD sloegen wij een muzikale brug tussen twee componisten die zo'n 300 jaar uit elkaar lagen, Henry Purcell en Philip Glass. De thema's uit de verschillende aria's en koorstukken die wij gebruikten werden ingezet om de verhalen en de belevenissen van onze spelers een muzikale vertaling te geven. Zo trokken wij deze bekende stukken los uit het narratief van de opera en gaven ze een nieuw kader. Dit kader was inmiddels het eigendom geworden van onze spelers; de muziek die zij zongen vertelde ook echt hun verhaal, hoewel deze daar oorspronkelijk niet voor was geschreven. Tegelijkertijd kon ook het publiek de muziek gaan beleven los van de traditie. Doordat de spelers de inhoud op zichzelf betrokken, werd ook het publiek uitgenodigd om een persoonlijkere band aan te gaan met de muziek.

Ad. 3

ANDERHOOFD vertelde tot nu toe ongehoorde, persoonlijke en kwetsbare verhalen van mensen die leven met een psychose-gevoeligheid. Verhalen over de zwarte kanten van de psychose, de eenzaamheid en ontredde. Maar ook de mystieke, de betoverende en euforische kant kreeg aandacht. En ook nu weer ging het over de mens achter het label; de mens achter de "verwarde persoon".

Inhoudelijk zijn wij erin geslaagd om onze doelstelling te bereiken. Op het gebied van de publieksbezetting zijn wij gedeeld tevreden; diverse zalen (zoals DeLaMar Theater en Chassé Breda) gaven aan, dat het publiek van ANDERHOOFD veel nieuwe gezichten liet zien. Ook waren er veel vaste bezoekers die zich hebben laten verleiden tot deze voorstelling en zodoende in aanraking kwamen met, voor hen tot dan toe, onbekend terrein. Ons publiek bestreek een breed leeftijdspectrum, van 15 tot en met 75, met

veel twintigers en dertigers. Onze meet & greets en onze workshops droegen bij aan een diversivering op het gebied van bi-culturaliteit en sociale afkomst. Tegelijkertijd reiken onze ambities verder dan nu behaald; de zaalbezetting was in een aantal steden lager dan verwacht en wij zouden toch graag meer aansluiting willen vinden binnen de verschillende bi-culturele gemeenschappen in Nederland. Want hoewel psychose gevoeligheid veel voorkomt in de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap, is het ons onvoldoende gelukt representanten van die gemeenschap de zalen in te krijgen.

Opnieuw moeten wij ons de vraag stellen in hoeverre het haalbaar is om, zonder vocale- of muzikale toelatingseisen, een muzikaal interessant en aanvaardbaar niveau te bereiken. Helaas moeten wij constateren dat het zangniveau is achtergebleven bij het artistieke niveau van de productie. Tegelijkertijd werd dat door het merendeel van het publiek niet als mankement maar juist als kwetsbare kracht ervaren; dat mensen, ondanks het feit dat ze geen zangers waren, zich toch via zang probeerden uit te drukken.

Het kan dus goed zijn dat wij wel moeten volharden in onze overtuiging, ondanks het feit dat het daardoor moeilijker is om dit soort voorstellingen in de professionele zalen goed bezocht te krijgen.

Het proces

Werving en selectie

Via ons netwerk van GGZ-instellingen in Amsterdam en omstreken communiceerden we dat wij elke vrijdag een openbare kennismakings- en werksessie hielden. Op acht middagen hebben wij in totaal zo'n 40 kandidaten gesproken. 25 van hen gaven aan dat ze daadwerkelijk interesse hadden om mee te doen.

De speler in ANDERHOOFD moest voldoen aan een aantal criteria: ouder dan 18; ervaringsdeskundige op het gebied van psychose; in staat te reflecteren op de problematiek die heeft geleid tot een psychose; in staat te reflecteren op de psychose en de persoonlijke en maatschappelijke gevolgen; gemotiveerd om zich te committeren aan het project en fysiek in staat om deel te nemen aan een theaterproductie.

Om de veiligheid van de spelers en het artistiek team te borgen was er vanaf deze eerste kennismaking (en later bij elke repetitie en voorstelling) één van de twee procesbegeleiders van Psychiatrisch Centrum De Brouwerij aanwezig. Na de kennismaking konden wij samen inschatten of de gegadigden ver genoeg waren in hun herstelproces, om deel te kunnen nemen aan dit intensieve project.

Charles Hens begon het project door met alle 22 spelers een wandeling van 1,5 uur te maken. Kennismaking stond daarbij centraal, net als de vraag 'waar moet de voorstelling volgens jou over gaan?'. Deze gesprekken leidden tot een nieuwe premisse: 'De mens achter de betovering van de waanzin wordt niet gezien en niet erkend'.

Na een uitgebreide inleiding op het project en een voorstelronde sloten we af met twee vragen:

1. *Wie ben je als je jezelf in één woord zou moeten omschrijven?*
2. *Als je een allegorie zou zijn, wat zou je dan zijn? Maak een tekening, collage, gedicht, lied over deze allegorie.*

De eerste vraag werd de basis voor de voorstelling, de tweede de basis voor het kostuumbeeld.

Elke twee weken evalueerde Charles Hens met de procesbegeleiders het werkproces en de groepsdynamiek. Elke maand was er een intervisie met Riek Sijbring, teamchef en verpleegkundig specialist van De Brouwerij. Deze intervisie was met name bedoeld om het werkproces van Charles te evalueren en advies te krijgen bij de problemen in groep

Repetities

Vanaf 2 februari werkten we elke week op dinsdagmiddag aan het ontwikkelen van de zangstem, de muzikaliteit, het samen zingen en het instuderen van de verschillende muziek. De niveaus lagen ver uiteen; zware stem- en intonatieproblemen naast geoefende zangstemmen. De ontwikkelingen waren echter heel hoopgevend. De intensieve zangtraining heeft erin geresulteerd dat wij in deze voorstelling op muzikaal vlak nieuwe stappen hebben gezet ten opzichte van onze eerdere producties; voor het eerst zongen onze spelers niet alleen maar unisono als groep, maar was er ook ruimte voor een duet, twee solo-aria's en een duet gevolgd door een 4-stemmig koorstuk.

In de spelrepetities formuleerden wij onze opdrachten zo vrij mogelijk, zodat de spelers zelf konden kiezen wat ze wel en niet lieten zien. Voorbeelden van opdrachten: 'Vertel een verhaal waarvan jij vindt dat wij het moeten horen', 'Til jezelf van de grond' en 'Probeer op te lossen'. Alles wat de spelers aanboden was materiaal voor de voorstelling en werd door het artistieke team opgeschoond en op een toepasselijk moment in de dramaturgie geplaatst. Dit werken vanuit verschillende spel- en maakopdrachten en improvisaties, heeft ons ten tijde van de montage en de tournee grote diensten bewezen.

Om de veiligheid te waarborgen begonnen we elke repetitie met een *check-in* moment; iedereen vertelde heel kort waar ze mee binnen kwamen (moe, blij, boos, hyper etc) om van daaruit aan de repetitie te beginnen ("ik check in"). de repetitie werd afgesloten met een korte reflectie op de repetitie en wat iedereen meenam van de sessie ("ik check uit").

Laatste repetitiefase

In augustus hebben wij gewerkt aan de pre-montage van de voorstelling. Omdat wij wisten dat er in de montageweek veel moest gebeuren - en wij de spelers niet te zwaar konden belasten - moest de voorstelling al in de grondverf staan als wij het theater in zouden gaan.

De montageweek in CC Amstel was goed georganiseerd, met een heldere opbouw, veel rustpauzes, goed eten en zelfs massages door een voormalige deelnemer aan het project. Niettemin was deze week ontzettend zwaar voor de spelers. De afsluitende meditatie konden niet voorkomen dat veel spelers moeite hadden om hun hoofd "uit te zetten". 's Nachts en gedurende week sloeg de vermoeidheid toe. Vrijdagavond speelden zij de eerste try-out voor publiek. Na maanden werken aan kleine opdrachten stond daar opeens hun verhaal. Dit was ook de eerste keer dat zij echt beseften hoe het is om op een podium te staan.

De première

Na drie dagen rust was de eerste avond van vier voorstellingen in DeLaMar enigszins imponerend voor de spelers. Ze speelden een hele correcte voorstelling waarin alle afspraken werden nageleefd. De dag erop was het materiaal al meer eigen en tijdens de première, stonden ze daar vol energie, overgave en roekeloze kwetsbaarheid een volstrekt uniek en ongehoord, ongezien verhaal te vertellen.

De reacties waren soms overweldigend, vaak bewogen, soms terughoudend. Bij velen sloeg de voorstelling in als een bom. De compromisloze eerlijkheid en openheid van de spelers raakten en emotioneerde het publiek. De verhalen waren beklemmend en aangrijpend, de zang kwetsbaar en eerlijk. Tegelijkertijd was er ook kritiek. Want waar keek je nou naar? Wat hoorde je? De zang is en blijft een kwetsbaar gegeven in onze voorstellingen. Er zijn toeschouwers die daardoor afhaken. Maar even zo vaak horen wij geluiden dat het juist de onmacht is die raakt. Dat de wankele ongepolijste stemmen zorgen voor oprechtheid en eerlijkheid waar het publiek zich op een nieuwe manier toe moet verhouden.

De tournee

Na een pauze van drie weken startte de tour langs 6 theaters in het land. Helaas werden de laatste twee voorstellingen (Utrecht en Heerenveen) afgezegd vanwege de avond-lockdown. Het aantal performers fluctueerde door terugkerende psychotische klachten, depersonalisatie, paniekaanvallen en Corona. De procesbegeleiders bleken ook tijdens deze tour een essentiële rol te hebben voor zowel performers als de artistiek leiding. De

Fysiek Operatheater

wisselingen leverde veel stress op, maar ondanks alle uitdagingen zorgden de performers met kracht en flexibiliteit voor een prachtige reeks voorstellingen. Ook de training en het opgebouwde vertrouwen in het maakproces zijn hierbij van groot belang gebleken.

Reflecties op resultaat & groepsproces

Al direct vanaf het begin van de repetities was de opkomst stabiel en boven verwachting. Wij hadden gemiddeld een aanwezigheid van 80%. De groep werd echter in de eerste maanden al snel kleiner. Na de eerste repetities werkten we met een kerngroep van 18 spelers en tegen de zomer waren er daar 15 van over. Vlak voor de zomer besloot één van de spelers, geheel onverwachts, de productie te verlaten. Dit was de eerste keer dat er echt een beroep werd gedaan op ieders veerkracht. Het vertrek had enorme invloed op de dynamiek en de motivatie, ook omdat er opeens twee belangrijke scènes moesten worden geschrapt. Hieruit volgde het gesprek over het *eigenaarschap van de verhalen*; behoren de verhalen tot het materiaal van de voorstelling, of zijn ze daarvoor te veel privé? Er werd gezamenlijk besloten dat al het materiaal, alle verhalen, vanaf dat moment onderdeel waren van de voorstelling, ook als iemand nog zou vertrekken.

In de groepsdynamiek en het werkproces was het een flinke uitdaging om de balans te vinden tussen het bewaken van de rust en de veiligheid en het geven van ruimte aan de individuele noden en behoeften. Maar ook hier bleek de groep een grotere leermeester dan verwacht; bij enkele uitbarstingen van individuele spelers reageerde de groep veel liefdevoller en flexibeler dan wij hadden gedacht.

Dat had ook te maken met de grote mate van veiligheid en vertrouwen die door de spelers werd ervaren. Zij voelden zich serieus genomen, voelden zich gehoord en gezien. Belangrijkste reden daarvoor was, dat wij altijd vanuit het aanbod van de spelers hebben gewerkt. Deze voorstelling moest hun verhaal worden. Ook checkten wij voortdurend of datgene wat op de vloer ontstond “gezien” mocht worden, of het niet te kwetsbaar of te particulier werd. Dit maakte het werkproces voor ons vaak heel erg zwaar en onberekenbaar. Daarin lag onze kwetsbaarheid en het delen van die kwetsbaarheid met de groep zorgde voor gelijkwaardigheid in het werkproces.

De spelers hebben het gehele proces als ongelooflijk verrijkend en bijzonder ervaren. Ze voelde zich gezien en waren er trots op dat ze zo’n lange boog hebben weten vol te houden. Hoewel de repetities, en zeker de montage, ontzettend vermoeiend waren, waren alle spelers heel blij dat ze hebben meegedaan en voelden ze dat ze allemaal, op verschillende fronten hun grenzen hadden verlegd. Het belangrijkste echter is dat ze met dit project, het gevoel hadden eindelijk hun “zelf” achter hun stigma te hebben kunnen tonen.

Workshops

OTA wilde voorafgaand aan elke voorstelling een workshop aanbieden voor maximaal 50 deelnemers, waarbij de deelnemers zouden worden meegenomen in de thematiek en het maakproces van de voorstelling en een aria uit de voorstelling zouden leren zingen. Jolanda Seinen van De Kracht van Beleving was ingehuurd om deze workshops te verkopen. Wij beoogden hiermee twee doelen;

1. Vergroting van ons publieksbereik
2. Intensivering van de betrokkenheid van het publiek met dat wat er op het podium werd gespeeld.

Jolanda Seinen bood deze workshops aan binnen haar netwerk van GGZ en sociaal maatschappelijke instellingen in alle steden waar wij zouden optreden. Helaas was de respons teleurstellend; het initiatief werd welwillend ontvangen, zelfs als belangrijk gezien, maar veruit de meeste instellingen lieten weten geen behoefte te hebben aan een workshop en meestal had men ook geen tijd om naar een voorstelling te gaan. Zelfs acties zoals van ASTARE, die 400 kaarten ter beschikking stelde voor hun leden, leidde nauwelijks tot enig respons. Bij navraag over de redenen leerden wij dat deze tamelijk verschillend waren; geen tijd, geen zin, vergeten, niet gezien, of “ik hou niet van opera”.

Uiteindelijk heeft Charles Hens twee workshops gegeven, 1 in Amsterdam en 1 in Maastricht en enkele *meet & greets*. De workshops werden heel enthousiast ontvangen en de betrokken deelnemers ervoeren hun deelname ook als verrijking van de ervaring van de voorstelling. Er was ook een interessant discours met de betrokken GGZ-medewerkers die aangaven geïnteresseerd te zijn in een meer structurele implementatie van dit soort werk in hun vakgebied.

Uitdagingen door COVID -19

Wij prijzen ons gelukkig dat wij ondanks alle beperkende maatregelen dit project alsnog hebben kunnen vormgeven. Dat was onder andere het gevolg van de bepaling dat *dagbesteding* niet onder de Corona-maatregelen viel en wij dus mochten repeteren. Verder hebben we ontzettend geluk gehad dat er geen besmettingen bij ons hebben plaats gevonden.

Door de maatregelen ten aanzien van het COVID werden wij met een aantal problemen geconfronteerd. De eerder toegezegde ruimte van De Brouwerij was te klein om veilig en op 1,5 meter afstand te werken. Bovendien moest de ruimte beter geventileerd kunnen worden. Veel plekken bleken dicht of bezet. Daarnaast betekende dit een fikse tegenvaller in de begroting, aangezien aanvankelijk de repetitieruimte in De Brouwerij om die ter beschikking werd gesteld. Verder zorgde de toenemende onzekerheid er ook

voor dat eerdere mondelinge intentieverklaringen van theaters werden ingetrokken en andere theaters aangaven het risico niet aan te durven. Hierdoor kwam het uiteindelijke aantal *gespeelde* voorstellingen op **acht** te liggen. (**negen** als de eerste try out in CC Amstel wordt meegerekend).

Samenwerkingspartners

Ten tijde van de aanvragen werkte wij samen met verschillende organisaties, waaronder Stichting de Brouwerij, Samen Sterk Zonder Stigma, Socialrun, Arkin, Mentrum, Roads, Opera Zuid en Theater de Meervaart.

Theater de Meervaart verdween uit beeld nadat duidelijk werd dat zij uiteindelijk niet wilden coproduceren. Gelukkig nam Theater De La Mar deze rol ruimschoots over, niet alleen in financiële zin maar ook door ons 4 avonden te programmeren en te ondersteunen in de marketing.

Centrum de Brouwerij is de absolute rots in de branding geweest; zij hebben ons zowel inhoudelijk als financieel ondersteund door de begeleiding van de spelers van ANDERHOOFD op zich te nemen. Riek Sijbring heeft diverse malen intervisie gesprekken gevoerd met Charles Hens en de ruimtes van De Brouwerij stonden voor ons ter beschikking voor extra repetities, fotoshoots, gesprekken en etentjes of groeps gesprekken.

Socialrun, Arkin en Mentrum hebben gedurende het project hun netwerk ingezet voor werving en promotie en Opera Zuid heeft ANDERHOOFD zowel materiaal als financieel ondersteund. Daarnaast heeft Opera Zuid de registratie (en de montage van de filmbeelden) van de voorstelling op zich genomen.

Samen Sterk Zonder Stigma bleek uiteindelijk minder makkelijk in de samenwerking dan aanvankelijk gedacht. Het plan om hen verantwoordelijk te maken voor een meet-instrument om de impact van de voorstelling op spelers en publiek in kaart te brengen is dan ook helaas niet uitgevoerd.

Boek & Podcast

Eén van de spelers van ANDERHOOFD, schrijver en antropoloog Jeroen Verkroost, wilde ook vanuit zijn eigen vakgebied bijdragen aan het project. Jeroen heeft alle spelers geïnterviewd over een van hun ervaringen tijdens een psychose en deze ervaringen vervolgens bewerkt tot een kort verhaal. Tom Jaspers heeft hem bij de eerste verhalen begeleid. Daarna werd de redactie overgenomen door uitgeverij Tobi Vroegh, die het boek vervolgens heeft uitgegeven.

Tom Jaspers heeft drie verhalen van Jeroen bewerkt tot een hoorspel: ANDERHOOFD - De Podcast. De verhalen zijn ingesproken door bekende acteurs zoals Aus Greidanus Jr., Hannah Hoekstra en Joy Wielkens. Elk verhaal bevat muziek van Artvark en Nick

Scholten en uiteraard ook fragmenten van Purcell en Glass. Na elk verhaal is er een interview, onder andere met artistiek leider Charles Hens, enkele spelers en de procesbegeleiders.

Hoewel boek en podcast aanvankelijk niet tot het plan behoorden, menen wij dat wij hiermee wel iets hebben kunnen opvangen van het kleinere aantal gerealiseerde speelbeurten. Bovendien blijft het project zo langer “in de lucht”.

Toekomst

Na afloop en afrekening van dit project wil Opera Theater Amsterdam vanaf januari 2022 een begin maken met het ANDERHOOFD-koor. Een koor voor mensen met een psychose gevoeligheid, psychische kwetsbaarheid, of zij die zich comfortabel en bekend voelen in deze omgeving. De bedoeling is dat wij wekelijks repeteren en werken aan meerstemmig koorrepertoire, waarbij ook nu weer de verbinding zullen zoeken met de persoonlijke verhalen. Om in de continuïteit niet afhankelijk te zijn van projectsubsidies hebben wij de samenwerking opgezocht met Cordaan, die het koor in hun aanbod willen opnemen.

Met dit koor willen wij gaan optreden op de verschillende GGZ-congressen in Nederland, alsmede binnen verschillende GGZ-organisaties en instellingen.

De optredens kunnen worden vergezeld van een workshop of een lezing over de voorstelling ANDERHOOFD, waar ook het boek ANDERHOOFD - de verhalen en of ANDERHOOFD - de podcast een rol kunnen spelen.

Persbenadering

Ondanks de inspanningen van marketeer Maaïke Tjepkema, lukte het onvoldoende om aandacht voor de voorstelling in de media te krijgen. September/oktober 2021 kende een druk begin van het theaterseizoen met wekelijks bijna 25 premières. De concurrentie was dus groot en zelfs de Theaterkrant had te weinig recensenten. Er zijn drie persberichten gestuurd naar de landelijke media (juni, augustus en september), ook via ANP-perssupport om op die manier het bereik te vergroten. Speler en journalist Jeroen Verkroost schreef een artikel geschreven over de voorstelling dat aan de redacties van de grote landelijke dagbladen is aangeboden. Geen van de kranten heeft het geplaatst.

Uiteindelijk gerealiseerd: twee radio-interviews met spelers (NOS radio 1 en de lokale Amsterdamse omroep Salto), korte aankondigingen in Het Parool en het magazine Villa d'Arte en een recensie in het NRC.

Bereik

Bezoekersaantallen Anderhoofd				
	verkocht	vrijkaarten	totaal	
Delamar	1081	172	1253	
Stadsschouwburg Haarlem	137	4	141	
Stadsschouwburg Hengelo	25	3	28	
Stadsschouwburg Utrecht	164	0	0	geannuleerd
Chasse Theater	139	2	141	
Opera Zuid	60	0	60	
Posthuis Theater	84	0	0	geannuleerd
totaal	1690	181	1623	

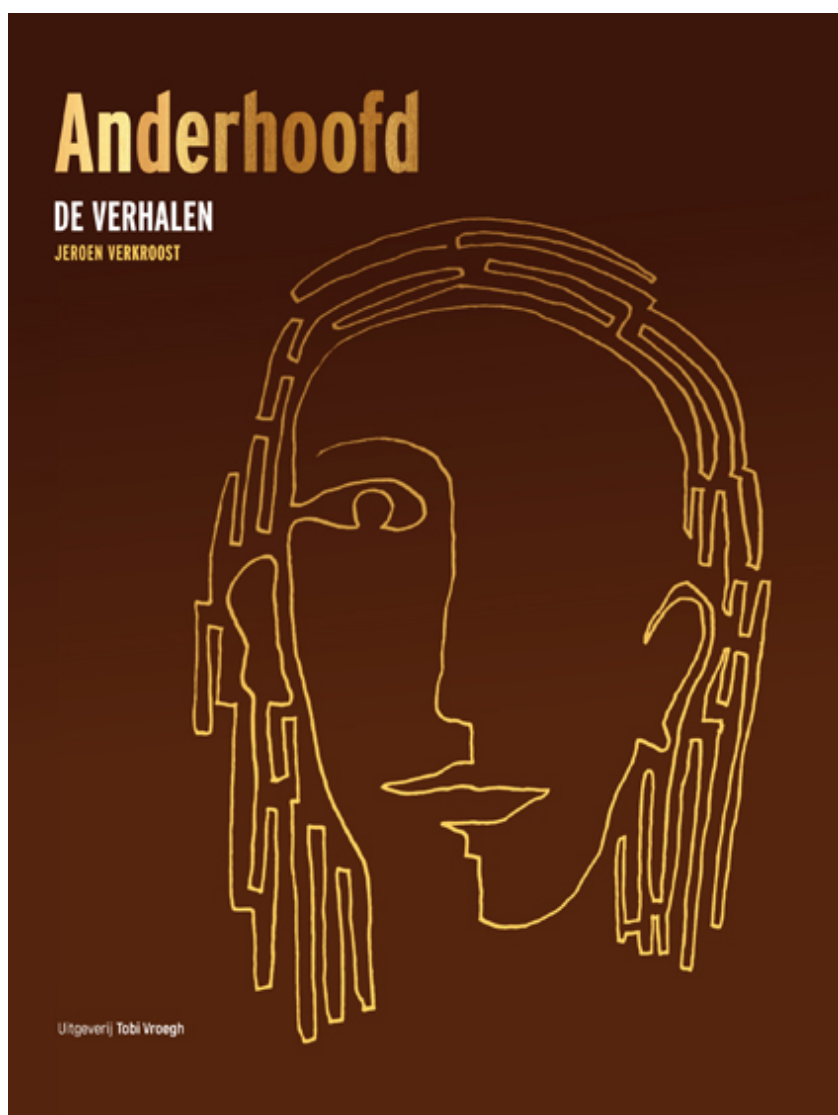
Wij hebben wij ons bereik vergroot en vooral verduurzaamd door de publicatie van het boek *ANDERHOOFD - De Verhalen* en de *ANDERHOOFD - Podcast*.

Podcast

De Anderhoofd Podcast telde op 1 april 2022 **386** downloads

boek

220 verkochte exemplaren waarvan **20** opgenomen in de collectie van de Openbare Bibliotheken op voordracht van NBD Biblion.

Financiën

Zakelijke leiding

Gaandeweg het proces bleek het functioneren van Rugiero Vitalis problematisch. Aanvankelijk leek dit te wijten aan zijn dubbelrol als productie leider en zakelijk leider. Vlak voor de zomer heeft Charles Hens daarop besloten de productie leiding helemaal bij Tom Jaspers neer te leggen, zodat Vitalis zich volop kon richten op de zakelijke leiding.

Na de zomer ontstonden er opnieuw grote twijfels omtrent zijn inzicht en overzicht met betrekking tot de begroting. Daarnaast bleek een aantal zakelijke aspecten, zoals de, contracten met alle medewerkers, nog niet op orde. Bestuur en directie hebben moeten besluiten de samenwerking op te zeggen. Dit was een ingrijpende beslissing op een kwetsbaar moment in het productieproces.

Penningmeester Jacco van Sandijk nam de administratie en het beheer van de begroting op zich en bestuurslid Marc Maris verzorgde het contact met alle theaters. In oktober toonde Nico Schaafsma zich bereid om de zakelijke leiding tijdelijk over te nemen, in samenwerking met Jacco van Sandijk. Na grondige analyse van de administratie en begroting, bleek ANDERHOOFD te kampen met een tekort van bijna €25.000. Dit tekort is uiteindelijk teruggebracht tot.....Extra pijnlijk omdat er geen mogelijkheden waren om nog bezuinigingen door te voeren. Met een persoonlijke lening, die de stichting de komende drie jaar zal terug betalen, is de productie, belasting van medewerkers en het voortbestaan van de stichting veilig gesteld.

Bestuur

In 2021 is het bestuur in nauw contact geweest met elkaar en de dagelijkse leiding. Samen werd er 5 keer vergaderd. Dit had alles te maken met de werkdruk rondom ANDERHOOFD en uitdagingen op het vlak van de zakelijke organisatie. Door onduidelijkheid op het organisatorische vlak en doordat het bestuur de samenwerking met de voormalige zakelijk leider noodgedwongen moest stopzetten heeft het bestuur de afgelopen maanden een gedeelte van de dagelijkse leiding moeten opvangen. Verder heeft zij gekeken naar de inrichting van de administratie en de rolverdelingen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Voor de nabije toekomst gaat zij opzoek naar een nieuwe zakelijk leider die naast de artistiek leider kan staan. Tot die tijd neemt de penningmeester de verantwoordelijkheden voor betalingen en afrekeningen waar.

De intentie om op zoek te gaan naar een junior bestuurslid, is door deze wisselingen helaas nog niet gerealiseerd.

Governance Code Cultuur

De dagelijkse leiding van Stichting Opera Theater Amsterdam is in handen van de Artistiek leider, Charles Hens en de zakelijk leider (nntb). Zij staan garant voor de ontwikkeling van de missie en de visie van OTA, voor het initiëren van nieuwe projecten, het verwerven van de noodzakelijke middelen om deze projecten te realiseren en het productionele en artistieke aspect van onze muziektheater-projecten. Hierover leggen zij verantwoording af aan het bestuur, zowel over het eigen functioneren, als over het functioneren van de stichting *an sich*. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en is eindverantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen, de strategie alsmede voor het naleven van wet- en regelgeving. De dagelijkse leiding van OTA is zich bewust van haar verantwoordelijkheid, maatschappelijke positie en voorbeeldfunctie en zal uit dien hoofde geen handelingen verrichten, noch handelingen nalaten die schade toebrengen aan het belang of de reputatie van de Stichting Opera Theater Amsterdam. Dit blijkt uit het directiereglement. Het driekoppige bestuur komt minimaal vier keer per jaar samen en controleert op onafhankelijke wijze het functioneren van de dagelijkse leiding, de rest van de organisatie en het eigen functioneren.

Sinds april 2019 bestaat het bestuur uit:

Naam	Bestuursrol	Aantreden	Aftreden
Marene Elgershuizen	Voorzitter	april 2019	april 2024 (eerste termijn)
Jacco Sandijk	Penningmeester	april 2019	april 2024 (eerste termijn)
Marc Maris	Secretaris	april 2019	april 2024 (eerste termijn)

De bestuursfuncties zijn onbezoldigd. De werkwijze en verantwoording van Stichting Opera Theater Amsterdam en het bestuur is afgestemd en gebaseerd volgens de Governance Code Cultuur. Zo worden jaarlijks een jaarverslagen en jaarrekening opgetekend die vervolgens openbaar beschikbaar zijn via de website van de organisatie en is er een schema van af- en aantreding.

Code Diversiteit & Inclusie

OTA committeert zich eveneens aan de Code Diversiteit en Inclusie (www.codedi.nl). Op het gebied van de 4 P's (Programma, Partners, Personeel en Publiek) scoren wij in onze optiek goed op het gebied van Programma en Partners. Onze producties ontstaan vanuit een inclusieve en diverse visie, en pogen een brede waaier aan verhalen en verteltradities aan elkaar te koppelen. Hoewel wij binnen onze spelersgroepen altijd een zekere homogeniteit opzoeken, op het gebied van een specifiek verhaal/ervaring (denk aan spelers afkomstig uit de reclassering of, zoals in het geval van ANDERHOOFD, spelers met een gedeelde ervaring van psychose) proberen wij binnen die spelersgroepen heteroog te werken in termen van gender, leeftijd en sociaal- culturele achtergrond.

Hoewel wij met een diverse spelersgroep ook proberen om ons publiek te verbreden in sociaal-cultureel opzicht, blijkt het feit dat wij voornamelijk vanuit opera werken, toch drempelverhogend te zijn. Ons doel was om hierin nieuwe stappen zetten, onder andere door doelgericht onze marketing in te zetten. Dat laatste is wat ons betreft onvoldoende gelukt hoewel diverse theaterdirecteuren aangaven "nieuw publiek" te hebben gezien. Ook een aantal workshops die artistiek leider Charles Hens voorafgaand

aan de voorstelling gaf, heeft wel degelijk nieuwe mensen de zalen in gekregen waarvan velen voor het eerst in het theater kwamen.

De laatste P, de P van Personeel, heeft onzes inziens nog de meeste verbetering. Gezien de omvang van de organisatie ligt de focus er vooral op om binnen freelance samenwerkingen verschillende perspectieven uit te nodigen in de organisatie. Ook binnen de samenstelling van het bestuur vinden wij dit van belangrijk. Op het gebied van representatie van mensen van kleur en bi-culturaliteit wil OTA nog stappen zetten.

Fair Pay & Fair Practice

OTA probeert zich in de ontwikkeling en uitvoering van haar producties ook te houden aan de richtlijnen en ideeën van de Fair Practice Code. Toch is het zo dat, zeker in het kernteam, er vrijwel altijd veel meer wordt gewerkt dan feitelijk wordt betaald. Dit geldt in sterke mate voor de artistiek leider, regie-assistentie en productiemedewerkers. De ervaring is echter dat het werkelijk begroten van deze uren tot weerstand leidt bij partners en fondsen. Kosten voor medewerkers werden in het verleden als te hoog beoordeeld. De discrepantie tussen de relatief hoge kosten – specifiek voor het werken met specifieke doelgroepen binnen kunstuitingen – en het willen en moeten en willen onderschrijven van het Fair Pay principe voelt daarbij vaak als een klem. Fair Pay vergt dan ook niet alleen een cultuuromslag binnen de diverse culturele organisaties, maar ook en vooral een verandering in realisatie, wat artistiek werk alleen al in uren daadwerkelijk kost.

Charles Hens, artistiek leider

Amsterdam, 31 december 2020